

Tevékenység

Idő (perc)	Tartalom	Tanulói tevékenységek	Eszközök
5'	A feladat egy fiktív bírósági tárgyalás eljátszása, melynek témája Jézus bűnössége vagy ártatlansága. Az osztályt 4 részre (heterogén csoportok) osztjuk. Az egyik csoport (bíróság) tagjai az esküdtek, a bíró, az ügyész és az ügyvéd. A másik három csoport az I. századi Palesztinában Jézussal kapcsolatban állókat képviseli: a zsidó vezetőket (a főpapok és Heródes), a rómaiakat (Pilátus) és a keresztényeket (Jézus hívei). A három csoportból kiválasztott 1-1 szóvivő tanúskodni fog Jézus perében. Az óra elején a tanár ismerteti a menetrendet.	Csoportalakítás	Az egyes csoportok megfigyelési szempontjai (kiosztva, mellékletben)
30'	Az összevágott filmrészletek (mellékletben) megnézése	Egyéni munka, a kapott szempontoknak megfelelő jegyzetelés	Projektor, laptop
15'	Felkészülés a perre	A csoportok megbeszélik a látottakat, valamint a történelemtankönyv (pl. Szent István Társulat: Történelem 9.) „A kereszténység” c. leckéje, Boronkai – Ispánovity: Társadalomismeret tankönyvének „A demokrácia” c. leckéje és a Történelmi atlasz térképe alapján a lehetséges válaszokat, és felkészítik a bíróság által kijelölt tanúkat a szerepükre. A bíróság megbeszéli a munkamegosztást és az eljárásrendet is	A Társadalomismeret tankönyv vonatkozó részének (melléklet) kivetítése vagy kiosztása fénymásolatban

25'	A per lefolytatása	Az esküdtek a tanúk meghallgatása, az ügyész és az ügyvéd vád- és védőbeszédei után döntenek a bűnösség vagy ártatlanság kérdésében	Szükség esetén a helyszín átrendezése „tárgyalóteremmé”
10'	Beszélgetés tanári irányítással arról, hogy mennyire volt jó forrás a film (forráskritika), miben lehet rá támaszkodni, és miben nem. Mennyire szólt a 2000 éve történekekről, és mennyire az 1970-es évekről.	Frontális munka	---
5'	Az óra végén a bírósági szereplők és a tanár értékelik a csoportok és a tanúk munkáját, a bíróság egyes tagjainak munkáját pedig a tanúk és a tanár. <u>A (formális) értékelés szempontjai:</u> • az egyes tanulók aktivitása • a csoportokon belüli együttműködés • az összegyűjtött érvek mélysége a tanúk, a bíró, az ügyész és az ügyvéd előadókészsége.	Részvétel az értékelés folyamatában	A per anyagainak feltöltése a Google Classroomba
Megjegyzések, javaslatok	A tanárnak érdemes előzetesen ismertetni a film készítésének körülményeit, és felkészíteni a diákokat a témához képest szokatlan látványelemekre és zenére. A feladat olyan 9.-es osztályokban könnyebben megvalósítható, amelyek az előző tanévben, társadalomismeretből már foglalkoztak az emberi jogok, a bírósági eljárások kérdéskörével. A feladat 12.-ben, állampolgári ismeretek tanításakor (a bíróságok működése, emberi jogok), illetve ismétléskor vagy emelt történelem tanórán is felhasználható. Megfigyelési szempontok a tanár számára:		

	Hogyan tudnak a csoportok tagjai egymással eredményesen együttműködni? Minden csoporttag aktívan közreműködik a feladat végrehajtásában? Mennyire képesek beleélni magukat Jézus korába, ugyanakkor mennyire azonosulnak a mai bírósági szerepekkel?
Felhasznált irodalom	Mendly Lajos: Amikor mindenki szava fontos: a csoportmunka https://tte.hu/media/pdf/19_oravazlat_Mendly_csoportmunka.pdf Varga Emese: Történelmi játékfilmek a történelemtanításban http://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/2013/07/varga-emese-tortnelmi-jatekfilmek-a-tortenelemtanitasban-04-02-07/ „Vászonjézus” – Jézus Krisztus szupersztár https://www.magyarkurir.hu/hirek/-vaszonjezus-jezus-krisztus-szupersztar A TISZTESSÉGES ELJÁRÁSHOZ VALÓ JOG https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_6_HUN.pdf AZ EMBERI JOGOK ÉS A BÜNTETŐELJÁRÁS KAPCSOLATA http://real.mtak.hu/86752/1/Nagy%20Anita%20Az%20emberi%20jogok%20%C3%A9s%20a%20b%C3%BCntet%C5%91elj%C3%A1r%C3%A1s%20kapcsolata%20I..pdf

MELLÉKLETEK

1. Didaktikai jellemzők:	
Feladat címe, típusa	Jézus pere: emberi jogi szempontok egy történelmi játékfilm feldolgozása kapcsán Kooperatív feladat
Évfolyam, témakör, téma, altéma:	9. évf., tört.; Vallások az ókorban ⇒ A kereszténység kezdete ⇒ Jézus tanításai 12. évf., államp. ism.: Szabadság és felelősség, jogok és kötelezettségek, a társadalmi felelősségvállalás
Kulcsfogalmak:	monoteizmus, zsidó vallás, jeruzsálemi templom, Messiás, keresztény vallás, apostol, Biblia, Újszövetség, alapjog(ok), emberi jog, jogérvényesülés, bűncselekmény, szankció, büntetőjog, ügyész, bíró, ügyvéd, jogképesség, polgári peres eljárás, felperes, alperes
Kerettantervi fejlesztési követelmények megnevezése (történelem, állampolgári ismeretek)	• társaival képes megvitatni történelmi kérdéseket, amelynek során bizonyítékokon alapuló érvekkel megindokolja a véleményét, és választékosan reflektál mások véleményére, árnyalja saját álláspontját; • hipotéziseket alkot történelmi személyek, társadalmi csoportok és intézmények viselkedésének mozgatórugóiról • felismeri az alapvető emberi jogok egyetemes és társadalmi jelentőségét; • felismeri és értelmezi az igazságosság, az esélyegyenlőség biztosításának jelentőségét és követelményeit; • ismeri az igazságszolgáltatás rendszerének felépítését, a büntetőjog, polgári jog, közjog, magánjog fogalmát; • Jézus életével és a kereszténység terjedésével kapcsolatos filmek/ filmrészletek, regények elemzése, értelmezése; • Szituációs gyakorlat: az igazságszolgáltatás működésnek bemutatása egy fiktív eljáráson keresztül

Kulcskompetenciák megnevezése	A tanulás kompetenciái Kommunikációs kompetenciák Digitális kompetenciák A személyes és társas kapcsolati kompetenciák
A feladat megoldásához szükséges kompetencia, előzetes ismeret	A Római Birodalom terjeszkedése, a zsidó vallás jellemzői, az evangéliumok, az igazságszolgáltatás működése Együttműködési készség, előadókészség
A feladat megoldásának célja, várható eredmény	A bírósági tárgyalás kapcsán az emberi jogi ismeretek, valamint az erkölcsi dilemmák (ártatlanság-bűnösség) terén jártasságot szereznek a tanulók. Felismerik az érdekek sokféleségét, egy szituáció megítélésének lehetséges szempontjait. Fejlődik együttműködésük és kommunikációjuk. Egyrészt a tanulók megismerik egy római provincia jellemzőit, a birodalomnak alávetett népek helyzetét, a helyi elit és a rómaiak kapcsolatát, másrészt képet kaphatnak Jézus életéről, a kereszténység alapvető tanairól. Érzékelik a zsidó gyökerekből is táplálkozó kereszténység kialakulásának hatását a későbbi korokra.

2. A perre való felkészüléshez a **Jézus Krisztus Szupersztár** c. 1973-as filmmusical (<https://videa.hu/video/film-animacio/jezus-krisztus-szupersztar-oV9YWvKp37nZotOM>) következő összevágott részleteit nézzük meg (a listát megkapják az egyes csapatok, hogy tudják, mit látnak):

- 1/ 00:15:15 – 00:17:30 *Kajafás és Annás éjszakai beszélgetése Jézus sorsáról*
- 2/ 00:21:30 – 00:28:00 *A főpapok tanácsának döntése, Jézus jeruzsálemi bevonulása*
- 3/ 00:36:00 – 00:38:30 *Az árusok szétzavarása a Templomnál*
- 4/ 00:58:00 – 01:03:30 *Jézus vívódása a Gecsemáné kertben*
- 5/ 01:10:00 – 01:16:00 *Jézus Pilátus és Heródes előtt*
- 6/ 01:24:00 – 01:31:00 *Pilátus ítélete, a passió*

Andrew Lloyd Webber és Tim Rice műve 1970-ben jelent meg albumként, egy év múlva pedig már a Broadwayn is játszották. Norman Jewison a filmverziót az eredeti bibliai helyszín közelében, Izraelben forgatta, egy hippy happening kereteit adva a történetnek. A díszlet és a jelmezek sem a bibliai kort, sokkal inkább a forgatás idejét idézik meg, lehetőséget adva ezzel arra, hogy ne egy régi történetként, hanem saját kora problémáira reflektáló műként értelmezzük a filmet.

3. Megfigyelési szempontok az egyes csoportoknak:

1/ Zsidó vezetők:

Miben tértek el Jézus nézetei a korban uralkodó zsidó vallástól?
Miért tartották a főpapok veszélyesnek Jézust?
Miért nem büntették meg ők maguk?
Hogyan vélekedett a nép Jézusról és a főpapokról?
Mit várt Jézustól Heródes?

2/ Rómaiak:

Milyen volt Palesztina helyzete a Római Birodalomban?
Mi volt a helytartó szerepe egy provinciában?

Mik voltak a rómaiak érdekei a „Jézus-ügyben”?

Miért nem akarta elítélni Pilátus Jézust?

Miért ítélte el mégis?

3/ Keresztények:

Mely keresztény tanok fogalmazódtak meg az egyes jelenetekben?

Mit vártak a hívei Jézustól?

Hogyan ítélte meg Jézus a saját szerepét?

Hogyan viszonyult Jézus a néphez, a főpapokhoz és a rómaiakhoz?

Miért nem védekezett vagy állt ellen Jézus?

4/ Bíróság:

Milyen volt a korabeli bírósági eljárás a maihoz képest?

Mi szól a filmrészletekben az ártatlanság, illetve a bűnösség mellett?

Mennyire volt törvényes a Jézussal szembeni eljárás?

Kik legyenek a tanúk az egyes csoportokból?

Milyen kérdéseket fognak feltenni a tanúknak?

Ki lesz a bíró, az ügyvéd és az ügyész? Melyiknek mi a feladata?

4. Tankönyvrészlet:

C) Igazságszolgáltatás

„Justitia vak.”
(Aforizma)

Hogyan dolgozzunk?

Beszéljünk meg, ki, hogyan értelmezi a mottó állítását! Igaz-e ez az állítás? | Ezután párban olvassuk el a büntetőper vagy a polgári per leírását, és oldjuk meg a feladatot! | Olvassuk el a másik szöveget is! | Közösen ellenőrzünk a megoldásokat!

●●● Olvassátok el egy büntetőper leírását, majd a szöveg és az ábra alapján válaszoljatok a büntetőperre vonatkozó kérdésekre! (Karikázzátok be a megfelelő válasz betűjelét!)

Betörték egy ékszerüzletbe, és elvitték több milliós forint értékű gyémántot. A tulajdonos rögtön feljelentést tett a rendőrségen, a bűncselekmény miatt nyomozás indult. Két hét múlva letartóztatták a bolt korábbi biztonsági őrét, mert megtalálták nála a betöréshez használt szerszámokat. A gyémántok azonban nem kerültek elő. Az ügyész nyomban vádat emelt, és kérte a bírótól a vádlott előzetes fogva tartását. A bíró engedélyezte, mert úgy vélte, hogy a vádlott esetleg megszökne a zsákmánnyal. Elkezdődött a per. A volt biztonsági őr ártatlannak vallotta magát, és azt mondta, nincs pénze védőügyvédet fogadni. Erre a bíró kirendelt védőt adott melléje, aki képviseli őt a tárgyaláson. A tárgyaláson az ügyész ismertette a vádat és a bizonyítékokat: a vádlottnál talált szerszámokat és a boltban talált ujjlenyomatokat. Az ügyvéd azzal védekezett, hogy az ujjlenyomatok még akkor kerültek a boltba, amikor védence ott dolgozott. A szerszámokat valaki szándékosan tette a védence garázsába, hogy rá terelje a gyanút. Meghallgatták a tanúkat is. A vád tanúja az ékszerbolt tulajdonosa volt. Azért bocsátotta el a vád-

lottat, mert az gyanúsan viselkedett: nagyon érdekelte a gyémántok ára és a bolt biztonsági kamerájának működése. A védelem tanúi a vádlott szomszédai voltak. Igazolták, hogy a kérdéses éjszakán együtt söröztek, illetve, hogy a vádlott garázsáról valaki leverte a lakatot. Az ügyvéd szerint ekkor kerülhettek oda a szerszámok. A bíró meghallgatta az ügyészt és az ügyvédet, mérlegelte a bizonyítékokat és a tanúvallomásokat. Végül úgy döntött, hogy nem bizonyítható, hogy a vádlott követte el a bűncselekményt. Tehát a vádlott ártatlan, az előzetes fogva tartásért pedig kártérítés jár neki.

Mikor indul büntetőper?

- a) Ha valaki rosszat tesz.
- b) Ha két embernek jogi vitája van.
- c) Ha valaki törvénybe ütközött, bűncselekményt követ el.

Ki képviseli a vádat?

- a) Az ügyész, az állam képviselője.
- b) A rendőrnagy, aki a gyanúsítottat elfogta.
- c) A sértett, aki ellen a bűncselekményt elkövetették.

Ki képviseli a vádlottat?

- a) Az ügyész, az állam képviselője.
- b) A vádlott saját magát képviseli.
- c) Az ügyvéd, akit a vádlott bíz meg, vagy akit kirendelnek mellé.

Ki hozza az ítéletet?

- a) A pártatlan bíró.
- b) Az ügyész, az állam képviselője.
- c) Az ügyvéd, akit a vádlott bíz meg, vagy akit kirendelnek mellé.

Kinek és mit kell bebizonyítania?

- a) Az ügyésznek kell bebizonyítania, hogy a vádlott bűnös.
- b) Az ügyvédnek kell bebizonyítania, hogy a vádlott ártatlan.

Mikor számít a bíró előtt ártatlannak a vádlott?

- a) Ha bebizonyították ártatlanságát.
- b) Ha nem bizonyították be a bűnösségét.

Ki rendelheti el a vádlott előzetes fogva tartását?

- a) Az ügyész.
- b) A bíró.
- c) A rendőrség.

Dr. Boronkai Szabolcs – Ispánovity Márta:
Társadalomismeret a középiskolák nyelvi
előkészítő évfolyama számára

Nemzedékek Tudása Tankönyvkiadó

Bp. 2013

Tanári kézikönyv:

<https://docplayer.hu/1705184-Tarsadalomismeret-a-kozepiskolak-nyelvi-elokeszito-evfolyama-szamara-tanari-kezikonyv.html>

Olvasdátok el egy polgári per leírását, majd a szöveg és az ábra alapján válaszoljatok a polgári perre vonatkozó kérdésekre! (Karikázzátok be a megfelelő válasz betűjelet!)

Sándor és Júlia fiatalon házasodtak össze. Sándor még egyetemre járt, és nagyon keményen tanult. Júlia abba hagyta az egyetemet, mivel megszületett Marci, aztán Kriszti. Mindketten úgy gondolták, hogy fontosabb a gyerekek nevelése, mint a diploma. Sándor az egyetem után vállalkozásba fogott, így se pénzük, se idejük nem volt arra, hogy Júlia befizesse az egyetemet. Néhány év múlva a vállalkozás nagyon sikeres lett, dőlt a pénz, így már fel sem merült, hogy Júlia tanuljon vagy dolgozzon. Nevelte a gyerekeket, vezette a háztartást és becsügette a vállalkozás könyvelésébe. Sándor viszont sokat utazott, mozgalmassá lett, és beleszeretett egy másik nőbe, Denisszába. El akart válni Jútól, de nem tudtak megegyezni a gyerekek elhelyezésében és a közös vagyon elosztásában. Így aztán Sándor vádpert indított. Sándor, a felperes, ügyvédje segítségével elmondta, hogy vagyonuk az ő vállalkozásának eredménye, feleségének még diplomája sincs. Marci és Kriszti szeretné őt nevelni, hiszen sokkal jobb körülményeket tud biztosítani számukra. Júlia, az alperes, ügyvédje segítségével úgy érvelt, hogy a közös szerzemény, Sándornak se diplomája, se

vállalkozása nem lenne, ha ő nem nevelte volna a gyerekeket. Marci és Kriszti eddig is szinte egyedül nevelte, a két gyerek hozzá kötődik. A bírónő meghallgatta a két felet, majd a tanúként beidézt barátokat, a gyerekek tanárait és az iskolapszichológust. Ezután úgy döntött, hogy a két gyerek maradjon Jútól, de Sándor minden héten láthassa őket. A vagyont el kell felezni: a lakás Jútól, Sándor pedig a céget és az autót kapja. Ezenkívül havi tartásdíjat kell fizetnie Jútól.

Mikor indul polgári per?

- Ha valaki rosszat tesz.
- Ha két embernek jogi vitája van.
- Ha valaki törvénybe ütközött, bűncselekményt követ el.

Ki indítja el a pert?

- A bíróság.
- Bármelyik fél a vitázók közül.
- A sértett, aki ellen rosszat tettek.

Ki a felperes?

- A pert elindító fél.
- A sértett fél.
- Maga a bíró.

Ki az alperes?

- A pert elindító fél.
- A másik vitázó fél, akit beperelt.
- A sértett fél.

Mi az ügyvéd feladata?

- Csak az alperest segíti.
- Csak a felperest segíti.
- Az őt megbízó felet segíti, az alperesnek és a felperesnek is van ügyvédje.

Mi a bíró feladata?

- Igazságot tenni a vitában.
- Elítélni a bűnös.

ÖSSZEGZÉS

TÖRVÉNYHOZÁS

Magyarországon a **törvényhozás** szerve az **Országgyűlés**. A képviselőket (az Országgyűlés tagjait) négyévenként, vegyes választási rendszerben választjuk. Egy részük egyéni **választókerületekből** kerül ki. Az ország kb. egyenlő lakosságú választókerületekre van osztva, és mindegyikben több jelölt indul a választásokon. Közülük az lesz a képviselő, aki a legtöbb szavazatot kapja.

A képviselők másik része **pártlistákról** jut be. A pártok listákat állítanak össze, a polgárok pedig ezek közül választanak. Amilyen arányban szavaznak a polgárok egy pártra, olyan arányban küldhet ez a párt képviselőket az Országgyűlésbe a listájáról.

Ez a vegyes rendszer megpróbálja egyesíteni a **többségi** (választókerület) és az **arányos** (listás) rendszer előnyeit. Azaz a képviselők egy része konkrét területhez kötődik, azt képviseli. Más részük listáról kerül be, így többféle véleményt megjelentethetnek.

Az Országgyűlés mellett **népszavazással** is lehet törvényt hozni, módosítani vagy eltörölni. Van azonban néhány kivétel. Például az **alkotmányt** vagy a **költségvetést** nem változtathatja meg népszavazás, csak az Országgyűlés.

VÉGREHAJTÁS

A **kormány** feladata a törvények **végrehajtása**, vezetője a **miniszterelnök**. Magyarországon **parlamentáris kormányzás** van: a miniszterelnököt az Országgyűlés választja meg. Általában a választásokon győztes párt vezetője lesz a miniszterelnök. Gyakran előfordul, hogy a győztes párt egyedül nincs többségben (az országgyűlési képviselőknek csak kevesebb, mint a felét adja ez a párt). Ilyenkor több párt szövetsége alkotja a kormányt, ezt nevezzük **koalíciónak**. Azok a pártok, melyeknek hasonlóak az elképzeléseik (a választási pártprogramjaik), könnyebben egyeztetik azokat. Ebből alakul ki a **kormányprogram**, azaz a kormány négyéves cselekvési terve. A következő választásokon azután a polgárok eldönthetik, hogy a kormány jól dolgozott-e vagy sem: újra a kormánypárt(ok)ra szavaznak, vagy inkább az ellenzékre.

A kormány tagjai, a **miniszterek** egy-egy szakterületet irányítanak. A **külgügyminiszter** tartja a kapcsolatot a többi országgal a nagykövetségen keresztül. A **honvédelmi miniszter** az ország katonai ügyeit intézi és kinevezi a hadsereg vezetőit. A **belügyminiszter** segíti az önkormányzatok működését, felügyeli az állampolgárok biztonságáért felelős testületeket (pl. rendőrség, tűzoltóság). A **gazdasági miniszter** feladata a gazdasági szereplők tevékenységét meghatározó szabályok kialakítása, betartásuk ellenőrzése, az ország ipari és kereskedelmi fejlődésének elősegítése. A **földművelésügyi miniszter** a mezőgazdasági termelés és az élelmiszer-feldolgozás szabályozásával foglalkozik. Az **oktatási miniszter** meghatározza a közoktatás irányelveit, főbb tartalmi kérdéseit (pl. tantervek), felügyeli az iskolákat, egyetemeket. Az **egészségügyi miniszter** felelős az ország közegészségügyi helyzetéért, az orvosi ellátás működéséért (kórházak és orvosi rendelő). A **környezetvédelmi miniszter** felel azért, hogy a gazdasági tevékenység ne vezessen környezeti károkhhoz. Az ő dolga többek között a szelektív hulladékgyűjtés szervezése vagy a természetvédelmi területek igazgatása. A **szociális és munkaügyi miniszter** vizsgálja a munkaerő-piaci helyzetet, igyekszik azt kedvezően befolyásolni, és kezeli az esetleges szegénység, a fogyatékkal élők és a munkanélküliek problémáit. Az **igazságügy-miniszter** segít a rendeletek és a törvényjavaslatok megszövegezésében. A **penzügyminiszter** és csapata állítja össze a költségvetést – amely az összes többi miniszter munkáját nagyban befolyásolja –, és ügyel annak betartására. A minisztériumok és miniszterek elnevezése, a kormányzat felépítése kormányzati ciklusonként **változhat**, de a végrehajtó hatalomnak minden esetben nagyjából a fentebb ismertetett feladatokat kell ellátniuk.

IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁS

Az **igazságszolgáltatásnak** két fajtája van: a büntetőper és a polgári per. **Büntetőper** akkor indul, ha bűncselekmény történt, azaz valaki megszegte a törvényt (például betörték valahová vagy cserbenhagyásos gázolás történt). A rendőri nyomozás után, ha van gyanúsított, az **ügyész** emel vádat. A vádat tehát nem a sértett képviseli, aki ellen a bűncselekményt elkövetették, hanem az állam tisztviselője. A vádlottat az **ügyvédje** segíti. Ha nincs pénze saját ügyvédre, a bíró kirendel melléje védőt. Az ügyésznek kell bebizonyítani, hogy a vádlott bűnös. Bizonyítékokat mutathat be, tanúkat hívhat meg. Az ügyvéd dolga, hogy az ügyész állításait megcáfolja. Végül a **bíró** dönt: ha nem bizonyosodott be a bűnösség, akkor a vádlott ártatlannak számít, ha bűnös, akkor kiszabják rá a törvény által megállapított büntetést.

Polgári per akkor indul, ha két embernek (vagy pl. két vállalatnak) jogi vitája támad, és nem tudnak megegyezni. Általában ezek családi kérdések (pl. válásor a gyerekek elhelyezése és a vagyonmegosztás), vagy tulajdoni viták (pl. telekhatár megállapítása). A pert elindító felet **felperesnek**, a vita másik résztvevőjét pedig **alperesnek** hívják. Mindkettőjüket **ügyvéd** segíti a per során. A **bíró** meghallgatja mindkét felet, akik bizonyítékokat mutathatnak be, és tanúkat hívhatnak. Ezek után a bíró dönt a vitatott kérdésben.

Lényeges, hogy mind a büntetőperben, mind a polgári perben van **fellebbezési lehetőség**. Ha a perben érintettek közül valaki elégedetlen a bírói ítélettel, akkor egy magasabb szintű bíróságtól (pl. megyei bíróságok, területi ítéltőláblák, Legfelsőbb Bíróság) kérheti az ügy újratárgyalását.